

LIITE SOPIMUKSEEN KOIRAN KAUPASTA

Koirannimi:

Koiran rekisterinumero:

Koiran syntymäaika:

Koiran isän nimi:

Koiran isän rekisterinumero:

Koiran emän nimi:

Koiran emän rekisterinumero:

Myyjä on kertonut seuraavaa kultaisellanoutajalla esiintyvistä sairauksista ja vioista:

Kultaisellanoutajalla esiintyy erilaisia vikoja ja sairauksia. Niiden periytyminen on monimutkaista ja useimmat niistä periytyvät piilevästi eli resessiivisesti. Myös ympäristö vaikuttaa siihen, että miten perintötekijät ilmenevät. Ilmiasultaan terveet koirat voivat kantaa perimässään jotain vikaa, sairautta tai taipumusta saada sellainen. Osa vioista ja sairauksista on vakavia ja koiran elämää rajoittavia; osa voidaan hoitaa ja osa on lieviä, koiran niistä kärsimättä.

Vastuullisesta jalostustyöstä huolimatta kasvattajalle on ongelmallista, että useimmat sairaudet tulevat näkyviin vasta koiran aikuisiän aikana. Myöhemmässä iässä esiin tulevia sairauksia ei voi ennakoita. Ostajan tulee ottaa huomioon, että hankkiessaan pennun hän hyväksyy sen sellaisissa kunnossa kuin se luovutushetkellä on.

KULTAISENNOUTAJAN PEVISA-OHJELMASSA MAINITUT SAIRAUDET

Periytyvien vikojen ja sairauksien vastustamisohjelman tavoitteena on ennaltaehkäistä tai vähentää pääasiassa perityviä vikoja ja sairauksia, jotka voivat alentaa koiran elinkykyä tai eliminoida tai aiheuttaa koiran elämän laadun alenemisen. Kultaisennoutajan periytyvien vikojen ja sairauksien vastustamisohjelmassa on pentueen rekisteröintiä rajoittavia ehtoja. Lisäksi Kultainen Rengas – Golden Ring Ry:n jalostusohjesäännössä on näitä vikoja ja sairauksia koskevia tarkennuksia.

Kultainenoutaja on nopeakasvuinen, vahvarakenteinen sekä vankkaluustoinen koira, jolla on riski sairastua luuston kasvuhäiriöihin. Näitä ovat lonkkaniveldysplasia (HD), kyynärnivelen kasvuhäiriö (ED) sekä osteochondrosis (OD).

Lonkkanivelen kasvuhäiriö (HD – hip dysplasia)

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika” on koirien yleisin luuston/ nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Koiranpentu perii taipumuksia eriasteisena tähän tautiin, ja alkukehitys – kuten nopeakasvuisuus ja painonlisäysvauhti – määrää kasvuhäiriön aiheuttaman lonkkanivelrikon ja siihen liittyvät kivut myöhemmässä elämässä. Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla isoilla koiraroduilla.

Nopeakasvuisuus rasittaa jo aikaisemmin löysää niveltä, siten että nivelkuoppa ja nivelnasta kasvavat nopeammin kuin ne ehtivät sopeutua toisiinsa. Tämä voi johtaa siihen, että nivelpintojen reuna-alueet rikkoutuvat. Elimistö yrittää korjata tilanteen kasvattamalla ns. liikalua (luupiikkejä) rasituskohtiin. Tämä voi aiheuttaa jo varhaisessa vaiheessa koiralle kipuja.

Siihen tapahtuuko kehitys liian nopeasti vai hitaasti, vaikuttaa osittain alkulöysyys (perinnöllistä) ja osittain se, kuinka painava (lihava) ja lihaketon (aliravittu ja liikkumaton) koira on (hankittuja ominaisuuksia). Selvää on, että koiran ylipaino aiheuttaa löysille nivelille enemmän muutoksia kuin kevyessä ja hyvässä lihaskunnossa oleva koira.

Oireina ovat koiran iästä riippuen kipu, takajalkojen ontuminen, ylösnousuvaikeudet, liikkumishaluttomuus ja nakshteleva ääni kävellessä ja jäykkyyks liikkeessä. Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Lääkehoitoa ja kirurgisia hoitoja on myös olemassa.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämän hetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geneejä. Kultaisennoutajan lonkkanivelen kasvuhäiriön periytymisaste on 0.32, mikä

hipoo korkean periytymisasteen rajaa (yli 0,35). Ympäristöllä on suuri vaikutus kasvuhäiriön ilmiösuureen. Useissa tutkimuksissa on todettu runsaan ravinnonsaannin olevan yhteydessä lonkkavikaan.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö määritellään eriasteisiksi terveiksi A-B (aste B rajatapaus) ja eriasteisiksi sairaiksi C-E. Lonkkanivelen kasvuhäiriö voi olla toispuolinen tai molemminpuolinen. Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla röntgenkuvissa sairaiksi todettujen yksilöiden karsimiseen jalostuksesta. Pentueen rekisteröinnin ehtona on, että molemmilla vanhemmilla on virallinen lonkkanivelen tarkastuslausunto astutushetkellä. Lonkkakuvaus suoritetaan koiralle aikaisintaan sen täytettyä 12 kuukautta. Vian asteilla D-E sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä. Tämän hetkisten PEVISA -määräysten mukaan rekisteröinnin ehtona on, että pentueen isällä ja emällä on virallinen lonkkanivelen tarkastuslausunto eikä vian aste ole huonompi kuin C. Jalostukseen voidaan käyttää terveitä koiria (A-B) ja C-lonkkaista siinä tapauksessa, että toinen osapuoli on A -lonkkainen tai käytettäessä B- tai C-lonkkaista yhdistelmän lonkkanivelten jalostusindeksien keskiarvon tulee olla vähintään 101.

Pennun vanhempien lonkkanivelen tarkastuslausuntojen tulokset sekä indeksit astutushetkellä.

ISÄ: _____ / _____ EMÄ: _____ / _____

Kynnärnivelen kasvuhäiriö (ED – elbow dysplasia)

Kynnärnivelen kasvuhäiriö on yleisin isojen rotujen koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kynnärnivelen kasvuhäiriöllä on useita eri muotoja. Kynnärnivelen nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta pidetään tärkeänä syynä kaikkiin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kynnärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kynnärnivelen kasvuhäiriöön periytymisen mekanismit ovat epäselvät. Periytymiseen vaikuttaa useita eri geenejä. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kynnärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa asiaan ilmenemisessä. Ihanteellisella ruokinnalla voidaan mahdollisesti estää kasvuhäiriön kehittyminen yksilöllä, jolla on siihen perinnöllinen taipumus. Kaikissa kynnärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4-7 kuukauden iässä tyypillisesti ontumisena, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Kasvuhäiriö aiheuttaa nivelrikon. Kynnärnivelen nivelrikko invalidisoi koiraa yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60% on etuosalla. Nivelrikon hoidossa on tärkeää painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteen koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisä.

Kynnärnivelen kasvuhäiriö määritellään kynnärpäiltään terveeksi 0 ja eriasteisiksi sairaiksi 1-3. Vuosina 2000-2015 syntyneistä kultaisistanoutajista keskimäärin 44% on kuvattu kynnärnivelen osalta ja kuvatuista keskimäärin 78% on ollut kynnärniveliiltään terveitä. Pentueen rekisteröinnin ehtona on, että molemmilla vanhemmilla on virallinen kynnärnivelen tarkastuslausunto astutushetkellä. Virallinen kynnärnivelen kuvaus suoritetaan koiralle aikaisintaan sen täytettyä 12 kuukautta. Pentueen rekisteröinnin ehtona on, että molemmilla pentueen vanhemmilla on virallinen kynnärnivelen tarkastuslausunto astutushetkellä ja rekisteröinnin raja-arvo on 1. Käytettäessä raja-arvoltaan 1 kynnäräistä koiraa tulee toisen vanhemmista olla kynnäriltään terve (0) tai vaihtoehtoisesti yhdistelmän kynnärnivelen jalostusindeksien keskiarvon tulee olla vähintään 101.

Pennun vanhempien kynnärnivelen tarkastuslausuntojen tulokset sekä indeksit astutushetkellä.

ISÄ: _____ / _____ EMÄ: _____ / _____

Osteochondrosis (OD)

OD:tä esiintyy nopeakasvuisissa isoissa koiraroduissa. Patologiset muutokset alkavat jo koiran ollessa 3-4 kk:n ikäinen. Rustopalat irtoavat 6-8 kk:n iässä ja siinä vaiheessa alkaa myös nivelen muutokset eli nivelkuluma (osteoarthrosis).

Tavallisin nivel, missä OD:tä esiintyy, on kynnärnivel, mutta sitä voi esiintyä missä nivelessä tahansa kuten olka-, polvi-, kinner- ja lonkkanivelessä. OD:n huomaa kliinisesti noin 5 kk:n iässä. Tämä ilmenee sillä, että pentu aristaa määrättyä jalkaa jonkin suuremman rasituksen jälkeen, mutta se paranee helposti levon jälkeen. Koira voi olla ontumatta jonkin aikaa, kunnes taas rasittaa itseään ja ontuminen selvenee eikä parane enää niin helposti.

OD:n diagnoosi tehdään kliinisen tutkimuksen perusteella ja varmistetaan röntgenkuvauksella.

OD:n hoitona käytetään lepoa ja lääkitystä silloin kun rustohalkeama ei ole täydellinen. Kun rustopala irtoaa, on irtoamassa tai irronnut, on ainoa järkevä hoito leikkaushoito. Ajoissa tehty leikkaushoito normalisoi nivelen ulkonäköä ja toimintaa. Nykyisen tiedon mukaan ei ole osoitettu OD:n perinnöllisyyttä. Käytännössä on kuitenkin ilmennyt, että sitä esiintyy enemmän toisissa linjoissa kuin toisissa.

Posterior polaarinen katarakta (HC)

Kultaisillanoutajilla esiintyy perinnöllisenä posterior polaarista kataraktaa, joka on perinnöllisen harmaakaihin eli hereditäärisen kataraktan muoto (aiemmin käytetty lyhennettä HC). Posterior polaarinen katarakta todetaan kultaisillanoutajilla yleensä nuorena

alle 4- vuotiaana (9 kuukaudesta 3 vuoteen). Posterior polaarinen kataraktan muoto etenee yleensä hitaasti ja toisinaan eteneminen pysähtyy. Posterior polaarinen katarakta ilmenee linssin takaosassa.

Perinnöllinen kaihi (HC) aiheutuu linssin alueelle muodostuvista samentumista, ja samentumisen laajuus vaihtelee yksilöittäin. Lievät samentumat eivät vaikuta näkökykyyn. Samentuma voi olla niin laaja-alainen, että se estää valon läpikulun linssissä, jolloin koira sokeutuu. Samentuman suuruus saattaa kasvaa koiran iän myötä ja vaikuttaa tällöin koiran näkökykyyn. Perinnöllinen harmaakaihi on harvoin kivulias. Sokeutuminen on melko harvinaista. Näkökyvyltään rajoittunut tai sokeutunut koira kykenee elämään tutuissa oloissa, eikä sairaus lyhennä elinikää.

Posterior polaarisen kaihin osuus 2000 – 2015 silmätarkastetuilla koirilla oli noin 2%. On suotavaa, että jalostukseen käytettävät koirat tarkastetaan kahden vuoden välein. Pentueen rekisteröinnin ehtona on, että molemmilla vanhemmilla on virallinen silmätarkastuslausunto voimassa astutushetkellä. Posterior polaarista kataraktaa sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä.

Ostajalla on ollut mahdollisuus tutustua pennun vanhempien silmätarkastuslausuntoihin mm. koiranetin välityksellä.

MUUT KULTAISILLANOUTAJILLA TODETUT SILMÄSAIRAUDET SUOMESSA

RD, Retinan dysplasia eli verkkokalvon kehityshäitiö

RD- sairaus voidaan jaotella kolmeen muotoon; paikallinen (MRD), geograafinen (GRD) ja totaali-RD.

MRD:ssä nähdään verkkokalvolla yksittäisiä tai ryhmittäisiä poimuja. MDR poimut voivat hävitä ja tulla takaisin.

GRD:ssä verkkokalvo on läiskämäiseltä alueelta muuttunut. Alueella voi esiintyä verkkokalvon ohentumista ja osittaista irtaantumista.

Totaali-RD käsittää muutoksia koko verkkokalvon alueella ja voi johtaa verkkokalvon täydelliseen irtoamiseen ja sokeuteen.

GRD:n ja totaali- RD:n tiedetään olevan periytyviä ja tästä syystä koira, joka sairastaa GRD tai totaali-RD:tä ei tule käyttää jalostukseen.

Jos koiralla on todettu MRD, tulisi jalostusyhdistelmän toisen osapuolen olla terveysilmäinen.

PRA eli progressiivinen retinan atrofia eli verkkokalvon etenevä surkastuma

PRA, verkkokalvon etenevä surkastuminen johtaa verkkokalvoilla sijaitsevien näkösolujen kuolemaan ja sitä kautta koiran sokeutumiseen. PRA- on autosomaalisesti väistynä perinnöllinen silmäsairaus.

PRA alkaa oireilla yleensä kahden vuoden iässä, mutta myös myöhemmin (5-7 vuoden iässä). Oireina nähdään hämäräsokeutta, joka etenee näön heikkenemiseen ja myöhemmin sokeuteen myös kirkkaassa valossa. PRA- sairasta koira ei saa käyttää jalostukseen. Sen vanhemmat ovat sairauden kantajia ja sisaruksilla 0,67% todennäköisyys olla kantajia.

Silmäluomiongelmat

Kultaisillanoutajilla esiintyy silmäluomiongelmia jonkin verran. Luomen rakenneviat koirille monesti huomattavaa haittaa, ja katsotaan siten kipua tuottaviksi silmäsairauksiksi.

Ektropium/ makrolepharon

Silmäluomen ulospäinkiertymä on perinnöllinen silmäluomen asentovirhe. Tähän voi liittyä myös epänormaalin suuri luomikoko.

Entropium/ trichiasis

Silmäluomen sisänpäinkiertymä on silmäluomen perinnöllinen asentovirhe. Tähän saattaa liittyä trichiasis eli ihon normaalien karvojen kääntyminen silmään. Sisänpäinkiertymä esiintyy tavallisimmin alaluomissa ja ilmenee tavallisimmin alle vuoden iässä, useimmin 5 kk:n ikään mennessä.

Rotumääritelmän mukaan hyvin löysät luomet luetaan vakavaksi virheeksi. Silmäluomien ongelmia voidaan korjata leikkauksella. Jos koiralla on silmäluomiongelmia, tulisi jalostusyhdistelmän toisen osapuolen olla terveysilmäinen.

PPM persistoiva pupillaarimembraani

Tavataan jonkin verran kultaisillanoutajilla. PPM on perinnöllinen ja ei perinnöllinen sairaus, jossa koiran silmässä on jäänteitä sikiökautisesta linssin etuosaa ruokkivasta verisuoniverkostosta. Jos koiralla esiintyy iiris- iiris – rihmoja, tulisi jalostusyhdistelmän toisen osapuolen olla terveysilmäinen.

PHTVL/PHPV

Kultaisillanoutajilla on esiintynyt PHTVL/PHPV -tapauksia muutamia. PHTVL/PHPV on lasiaistilasta linssin takaa haarautuvan kehittyvää linssiä ruokkivan verisuoniverkoston kehityshäiriö ts. liikakasvuisen verisuoniverkoston sikiöaikainen jäännös linssin takana tai lasiaisessa. Periytymistapaa ei tunneta. PHTVL/PHPV asteita 2-6 ei tulisi käyttää jalostukseen.

Glaukooma (silmänpainetauti, ”viherkaihi”)

Kultaisillanoutajilla on todettu vuosina 2000 – 2015 muutamia glaukooma -tapauksia. Glaukoomassa silmän sisäinen nestekierto häiriintyy ja silmän sisälle kehittyy painetta. Paineennousu aiheuttaa koiralle erittäin kovaa kipua, sekä vaurioittaa nopeasti silmän rakenteita. Glaukoomaan sairastavaa koiraa ei suositella käytettävän jalostukseen.

TUKI- JA LIIKUNTAELIMISTÖN SAIRAUDET

Kultainenoutaja tunnetaan hyvin usein raskasrakenteisena ja nopeasti kasvavana rotuna. Tästä johtuen kultaisillanoutajillakin tavataan jonkin verran erilaisia tuki- ja liikuntaelimestön sairauksia. Nopeakasvuisuudesta johtuen nämä sairaudet voivat aiheuttaa ontumista.

KASVUHÄIRIÖT

Kultaisenoutajan kasvuvaiheessa tulee kiinnittää erityistä huomiota koiran ruuan laatuun, määrään ja tasapainoon sekä sopivaan liikuntaan. Kultaisenoutajan pennun painonkehitystä ja raajojen kasvua tulee seurata.

Hypertrofinen osteodystrofia

Hypertrofinen osteodystrofia HOD on luuston kasvulinjojen tulehdusreaktio, joka johtaa kasvun häiriintymiseen. Sitä esiintyy eniten suurten ja nopeakasvuisten rotujen pennuilla. Muutosten seurauksena koiran eturaajan ranneosa näyttää sivulta painuneelta ja edestä ulospäin kiertyneeltä eli koiralle kehittyy heikot ranteet. Usein kehittyy kyynärnivelen muutoksia. Yleensä muutokset näkyvät 10-16 viikkoisella pennulla, mutta jo luovutusiässä pennulla voi olla turvotusta raajojen kasvualueilla. Koira aristaa raajojaan, ja kuume voi kohota. Sairautta hoidetaan levolla ja tulehduskipulääkkeillä. Sairauden etiologia on tuntematon, mutta koirilla on usein joku systeeminen tulehdus ennen luusto-oireiden alkamista. Ruokinnan muutoksilla voidaan hoidossa pyrkiä vaikuttamaan kasvun etenemiseen etujalkojen kasvulinjoissa.

Muut kasvuhäiriöt

Ranteiden kääntymisen ja kyynärniveloireiden taustalla voi olla myös muita kasvuhäiriöitä. Tavallisin on kyynärluun kasvulinjan ennen aikainen sulkeutuminen, jolloin tassut kääntyvät sivulle ja kyynärvarren luut alkavat porrastaa myös kyynärnivelen nivelpinnoilla.

Panosteitti

Panosteitti (panosteitis) on suurikokoisten rotujen kasvuiän kivulias sairaus. Kipua esiintyy pitkissä luissa ja se aiheuttaa tyypillisesti ontumista, joka voi olla huomattavaa ja kestää pari viikkoa. Vaiva voi kiertää raajasta toiseen vuorotellen. Panosteitti voi vaivata koiraa muutaman kuukauden ikäisestä jopa yli kaksi vuotiaaksi, mutta se paranee itsestään. Sairauden syytä ei vielä ole selvitetty, eikä siihen ole erityistä hoitoa. Kipua voidaan hoitaa kipua lievittäväillä ja tulehduksia parantavilla lääkkeillä sekä levolla.

Spondyloosi

Sairaus on kultaisillanoutajilla kohtalaisesti esiintyvä röntgenin sivulöydös vanhemmilla koirilla. Selkärangan nikamien rajoille muodostuu luupiikkejä ja/tai siltoja, ts. selkänikamat luutuvat yhteen niin että nikamien välissä on luista silloittumaa. Kysymyksessä on yleensä hitaasti etenevä nikamasairaus, joka saattaa johtaa selkärangan jäykistymiseen. Sairauden syntyyn voivat vaikuttaa nikamien välinen yliliikkuvuus, epätäydellinen nikamien kehittyminen ja tulehdukset. Joillakin roduilla sairaus on todettu perinnölliseksi, mutta sen periytymismekanismi on tuntematon. Kultaisillanoutajilla spondyloosin periytymisestä ei ole saatavissa tietoa. Virallisen selkäröntgenkuvauksen voi tehdä koiran ollessa vähintään 24 kk:n ikäinen, jolloin siitä saadaan virallinen lausunto kennelliitosta. Selkäröntgen ei ole pakollinen tehtäväksi kultaisillanoutajilla.

Nivelrikko, artroosi

Nivelrikko tarkoittaa nivelen rappeutumista. Muutokset syntyvät iän myötä ja ovat yleisiä iäkkäillä koirilla. Rustovaurio voi syntyä minkä tahansa trauman aiheuttamana tai se on seurausta kasvuhäiriöstä. Rakenteellisista ongelmista, kuten nivelten löysydestä, voi olla seurauksena nivelrikko. Sitä voidaan hoitaa tulehduskipulääkityksellä, fysioterapialla ja hieronnalla. Hoitamattomana se pahenee. Nivelrikkoista koiraa tulee liikuttaa säännöllisesti, mutta sitä ei saa rasittaa liialla liikunnalla, eikä se saa lihoa. Hoidosta huolimatta nivelrikko yleensä pahenee iän myötä.

Ristisidevamma

Koirien polvivammat ovat usein ristiside- ja/ tai nivelkierukkavikoja. Takimmaisen ristisiteen vamma on harvinainen ja aiheutuu usein voimakkaan trauman seurauksena. Polven etummaisen ristisiteen repeämä on tavallisimpia koiran tuki- ja liikuntaelimestön vammoja. Syytä pidetään usein rakenteellisena, eli kun sääri- ja reisiluu kiinnittyvät toisiinsa riittämättömällä kulmalla. Kirjallisuudessa esitetään arvioita myös kasvuhäiriöstä yhtenä mahdollisena syynä ristisidevammoihin. Niveleen kehittyy aina nivelrikko, jos sitä ei leikata. Eturistisiteen vamman eläinlääkäri toteaa tunnustelemalla. Polvivammat on tavallisesti leikattava.

SYDÄNSAIRAUKSISTA

Kultaisillanoutajilla esiintyy jonkin verran erilaisia sydänsairauksia. Koiran sydänvika voi johtua synnynnäisestä epämuodostumasta tai syntymän jälkeisestä omasyntyisestä sairaudesta eli taustalla ei ole tunnettua sairautta. Myös omasyntyiset sairaudet ovat usein perinnöllisiä. Sydänvika ei välttämättä aiheuta kliinisiä oireita, eli sydämen vajaatoimintaa. Usein se havaitaan melko aikaisin, jo

pentutarkastuksessa, tai sattumalta muussa eläinlääkärin tarkastuksessa. Sydäimestä voi kuulua sivuääni, tai kyseessä voi olla rytmihäiriö.

IMMUUNIJÄRJESTELMÄN SAIRAUDET

Kasvain- ja syöpäsairaudet

Koiranetin tilastojen mukaan kultaisenoutajan yleisin kuolinsyy on 2000 – luvun alusta alkaen ollut kasvain- ja syöpäsairaudet. Nartuilla esiintyy nisäkasvaimia, jotka yleensä ovat pahanlaatuisia. Uroksilla piilokiveksisyyteen liittyy korkea kasvainriski, joka toinen piilokives voi kehittää kasvaimen. Rasvakasvaimia ja muita kasvaimia esiintyy kohtalaisesti, mutta vasta kudostutkimuksella voidaan selvittää mitä uudismuodostumat ovat. Koiran ihon ja ihonalaiskudoksen kasvaimista yleisin on mastosolukasvain. Syöpien periytyvyyttä on tutkittu ja yleinen käsitys on, että syöpä sellaisenaan ei ole periytyvä, mutta altistua syöpään on perinnöllinen. Ympäristötekijöillä on tutkimuksen mukaan merkittävä osuus eri syöpien puhkeamisessa. Syöpäsairauksia sairastavaa koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Jalostuksessa tulisi välttää yhdistämästä koiria, joiden lähisuvussa esiintyy syöpäsairauksia tai joiden suvuissa esiintyy runsaasti syöpäsairauksia.

Luusyöpä

Kasvavan tai juuri kasvunsa päättäneen koiran luusyöpä kehittyy usein varttinä- tai kyynärluun alaosaan, eli paikkaan, jossa kasvuhäiriöt yleensä todetaan. Sitä esiintyy myös takaraajojen luustossa. Luusyövän hoitoennuste on huono ja useimmissa tapauksissa voidaan koiran tilaa vain helpottaa voimakkailla särkylääkkeillä. Sairaus sellaisenaan on parantumaton ja eri hoitomuodoissa on kyse koiran elämän laadun parantamisesta loppuajaksi.

Maitorauhaset

Maitorauhaskasvaimia esiintyy vanhemmilla nartuilla. Puhkeamisikä on yleensä kuuden ja kymmenen vuoden välillä. Kaikki kasvaimet eivät ole pahanlaatuisia ja suuriakin kasvaimia voidaan poistaa. Varhain löydetty kasvain poistetaan leikkauksella, ja narttu steriloidaan. Jos narttu ei imetä ja sillä tuntuu nisien ympärillä kyhmyjä, on se syytä viedä heti eläinlääkärille tutkittavaksi. Pitkälle edennyttä tautia voidaan myös hoitaa leikkauksella, mutta silloin on melko varmaa, että tauti on levinnyt ja tutkimustuloksen mukaan näistä koirista kuolee seuraavan kahden vuoden sisällä 40-60%. Maitorauhaskasvaimia ei ole tilastoitu Suomessa ja esiintyvyydestä ei ole niin paljon tietoa, mutta on syytä olettaa niiden olevan yleisiä.

Lymfooma / Imusolmukeisyöpä

Imusolmukeisyöpä syntyy, kun imusolujen eli lymfosyyttien tuotantotavassa ilmenee virhe, joka johtaa epänormaalin solun syntymiseen. Yleisoina esiintyy kuumetta, painonnousua ja ruokahaluttomuutta.

Hemangiosarkooma

Kyseessä on kasvain, joka leviää herkästi verenkierron välityksellä. Usein kasvain kasvaa nopeasti ja on altis rikkoutumaan, jolloin se aiheuttaa sisäisen verenvuodon. Oireet ovat useimmiten äkillinen heikkous, alkava sydänkohtaus tai äkillinen kuolema.

AUTOIMMUUNISAIRAUDET

Koirien autoimmuunitaudeilla on kaikilla geneettinen tausta. Se tarkoittaa sitä, että ne ovat perinnöllisiä tauteja, jotka taudista riippuen siirtyvät vanhemmilta tai toiselta vanhemmalta jälkeläisille. Koira voi myös periä alttiuden sairastua autoimmuunitautiin. Perinnöllisyys on kytketty niin sanotulle MHC- alueelle koiran geenistössä. Alueella sijaitsee useita geenejä, jotka vastaava elimistön puolustusjärjestelmän valkuaisaineista, yleisestä elinvoimasta ja lisääntymiskyvystä. Jalostuskumppanien mahdollisimman etäinen sukulaisuussuhde auttaa ylläpitämään MHC-geenien monimuotoisuutta ja siten tukee rodun elinvoimaisuutta. Usean koirarodun jalostuksessa on käytetty sukusiitosta, jonka myötä alueen geenien monimuotoisuus on alentunut. Tämä altistaa koirat autoimmuunisairauksille. Olisi ensiarvoisen tärkeitä saada tieto sairasta koirista kasvattajien käyttöön, jotta he voivat huomioida taudit paremmin jalostustyössään. Autoimmuunisairautta sairastavaa koiraa ei tule käyttää jalostuksessa.

Autoimmuuni hemolyyttinen anemia (AIHA) ja Immunologinen hemolyyttinen anemia (IMHA)

Kyseessä on punasolujen ennenaikaisesta hajoamisesta johtuva anemia. Tauti voi esiintyä myös sekundäärisenä toisen autoimmuunitaudin yhteydessä. Kuolema on yleensä väistämätön, jos punasolujen tuhoutuminen on laajaa ja nopeata tai ongelmaa liittyy maksasairauteen. Tosin kuolema voi johtua myös sekundäärisistä komplikaatioista. Näitä komplikaatioita ovat esimerkiksi: tuhoutumassa oleva punasolu voi vapauttaa verenkiertoon hyytymistekijöitä, jotka aiheuttava veritukoksia keuhkoissa ja sydämessä. Lisäksi punasolujen tuhoutumisesta johtuvat jäänteet voivat aiheuttaa munuaisongelmia. Näkyvät oireet ovat useimmiten kuume, masennus, väsymys, yleinen heikkous, verinen virtsa, suurentunut haima ja ääreishermoveuropatia. Valtaosa koirista vastaa lääkitykseen hyvin ja voi elää normaalin elämän. Autoimmuunisairauksia tavataan kultaisilla noutajilla populaatioon nähden hyvin vähän.

MUITA IMMUUNIJÄRJESTELMÄN SAIRAUKSIA

Allergia ja atopia

Allerginen reaktio on krooninen tulehdusreaktio, jonka taustalla on yliherkkyysoireyksiä ympäristön tavanomaisia, useimmiten vaarattomia asioita vastaan. Elimistö herkistyy, kun hengityksen, suun tai ihon kautta sinne tuleville allergeeneille kehitetään vasta-ainetta. Vasta-aineen muodostumisen jälkeen uudelleen kohtaamiset ärsykkeen kanssa aikaansaavat allergisen reaktion. Koiran atopia tarkoittaa sitä, että koiralla on perinnöllinen taipumus muodostaa vasta-aineita (IgE), joutuessaan kosketuksiin ympäristön

allergeenien kanssa. Allergisella koiralla ensimmäisenä oireena on lievä tai voimakkaampi ihon kutina. Se voi olla paikallista tai yleisempää, koira voi myös sairastaa kroonista korvatulehdusta. Allergiat voivat ilmetä myös nokkosrokkona, naaman tai raajojen turvotuksena. On myös huomioitava, että sekä atopia että ruoka-aineallergia voivat aiheuttaa korvaoireita. Atooppinen- ja ruoka-aineallergia eivät ole luotettavasti erotettavissa kliinisten oireiden perusteella. Atooppisen ja/tai allergisen koiran hoito on raskasta, sitoutumista vaativaa ja usein kallista. Erilaiset allergiset oireet ovat yksi suurin syy viedä kultainennoutaja eläinlääkärille.

Iktyoosi

Kultaisellanoutajalla ihon hilseily on erittäin yleistä. Iktyoosia sairastavan koiran iho hilseilee erityisesti rinnasta, kainaloista ja reisistä. Normaali iho uusiutuu hyvin huomaamattomasti, mutta iktyoosissa uusiutumisprosessi on häiriintynyt ja pintasolukko ei pääse irtoamaan normaaliin tapaan vaan se irtoaa isompina hilsenippuina tai laattoina. Oireiden taustalla on ihon pintakerroksen rasva-aineenvaihdunnan häiriö. Oireiden voimakkuudessa on paljon yksilöllistä vaihtelua. Tyypillisesti hilse on aluksi vaaleaa, mutta muuttuu myöhemmin tummemmaksi. Muita nähtäviä muutoksia voivat olla ihon pigmentoituminen tummaksi sekä ihon paksuuntuminen ja muuttuminen karheaksi.

Iktyoosiin ei liity ihon kutinaa eikä useimmiten muutamaan vaivaa. Iktyoosi on enemmän kosmeettinen haitta. Hilseily on määräävä oire, eikä tulehdusta liity taudinkuvaan. Yleensä iktyoosi todetaan koiralla ennen 18 kk:n ikää. Iktyoosia parantavaa hoitomuotoa ei ole vaan iktyoosi on eliniän kestävä.

Iktyoosi -diagnoosin varmistamiseksi koiran ihosta voidaan ottaa koepaloja tai koiralle voidaan tehdä geenitesti. Iktyoosi periytyy väistyvästi eli resessiivisesti. Koiran tulee saada siis virheellinen geeni molemmilta vanhemmiltaan. Tilastot osoittavat, että geenivirhe on rodussa hyvin yleinen. Ranskalaisen laboratorio Antagenen tekeminen näyteanalyysien perusteella geenivirheen esiintyvyyttä on 83% (kantajat ja sairaat) eurooppalaisesta kultaistennoutajien populaatiosta.

Iktyoosi on harvoin koiran elämänlaatuun vaikuttava sairaus. Geenivirheen poistaminen kannasta olisi mahdollista geenitestiä apuna käyttäen, mutta koska geenivirhe on levinnyt rodussa niin laajalle, liian tiukat rajoitukset lähinnä kosmeettisen haitan suhteen karsisivat jalostusmateriaalia liikaa tilanteessa, jossa geneettinen monimuotoisuus on jo nyt suppea.

Suositus on, että jalostuksessa ei yhdistetä kahta iktyoosia sairastavaa koiraa.

Kohtutulehdus (märkäinen kohtutulehdus, märkäkohtu, pyometra)

Kultaisellanoutajilla esiintyy kohtutulehdusta jonkin verran. Kohtutulehduksessa koko kohtu on tulehtunut ja täynnä märkäeritettä. Kohtutulehduksen oireet voivat esiintyä äkillisinä, tai niitä voi olla vaikea havaita. Märkäeritteellä täyttynyt kohtu voi revetä. Todetun pyometran tai endometriitin (kohdun limakalvon tulehduksen) hoitona on sterilaatio leikkaus, jossa poistetaan kohtu ja munasarjat. Kohdun tulehduksia voidaan yrittää hoitaa antibiooteilla, mutta sairaus on yleensä hormonaalinen ja näin ollen sairaus uusiutuu helposti. Hoidon viivästyessä sairaus voi johtaa verenmyrkytykseen ja nartun kuolemaan. Sairauden epäillään olevan perinnöllinen. Jos nartulla on kiimahäiriöitä ja vaikeita valeraskauksia, on se syytä steriloida.

Anaalirauhasongelmat

Anaalirauhaset sijaitsevat lähellä peräaukkoa. Liian täysinäiset ja tukkeutuneet anaalirauhaset voivat tulehtua, ja lopulta märkäerite pursua peräaukon ympäriltä pienistä käytävistä eli fistelikäytävistä ulos. Useilla koirilla on toistuvia anaalirauhasen sairauksia. Yleensä eläinlääkäri tyhjentää tulehtuneet anaalirauhaset joko sisäisesti peräsuolenkautta tai ulkoisesti peräaukon kummaltakin puolelta painaen. Anaalirauhasongelmia tavataan jonkin verran kultaisilla noutajilla.

Ihosairauksia

Hot spot- ihottuma

Hot spot on pinnallinen akuutti koste ihotulehdus eli dermatiitti. Koiran turkkiin jää kosteutta, jossa ihotulehdusta aiheuttavat bakteerit viihtyvät.

Furunkuloosi

Furunkuloosi tarkoittaa tassutulehdusta eli varpaiden ja polkuanturoiden välissä esiintyvää tulehdusta.

Muut tulehdussairaudet

Kultaisellanoutajilla esiintyy myös koirien yleisiä ja tavallisia tulehduksia, kuten silmätulehdus, korvatulehdus, kurkunpääntulehdus ja virtsatietulehdus.

Usein toistuvina silmätulehdus, korvatulehdus tai hot spot voivat olla oireena muusta sairaudesta. Virtsatietulehdus on alempien virtsateiden sairaus. Nuorilla nartuilla on usein toistuvia virtsatietulehduksia. Sen syynä on niiden lyhyt virtsanjohdin ja vielä kehittymätön limakalvo, jossa bakteerit alkavat kasvaa nopeasti. Ongelmat poistuvat yleensä nartun kasvaessa ja tullessa sukukypsäksi (ensimmäisten juoksujen jälkeen).

Kurkunpääntulehduksen aiheuttajia ovat bakteerit tai virukset, ja se liittyy usein nielutulehdukseen tai henkitorven tulehdukseen. Ulkokorvan tulehduksen aiheuttajina ovat tavallisesti bakteerit ja/tai hiivasienet. Välikorvantulehduksen aiheuttavat usein bakteerit tai hiivasienet, ja se alkaa useimmiten tärykalvon repeämän kautta levinneen ulkokorvainfektion seurauksena.

HERMOSTOLLISIA SAIRAUKSIA

SAN = Sensorisk Atatisk Neuropati = kultaistennoutajien neurologinen sairaus

Kultaistennoutajilla on todettu muutaman vuosi sitten Ruotsissa SAN-sairaus.

Oireet koostuvat liikeratahäiriöistä, jotka ilmaantuvat noin 6 kk:n ikäiselle pennulle. Häiriöiden vakavuus vaihtelee ja oireet kehittyvät eri nopeudella. Lievimmillään pentu nostelee toista tai molempia takajalkoja hieman korkeammalle. Koira pyrkii hyvin mielellään laukkaamaan. Koiran saattaa olla vaikeampi liikkua esim. liukkaalla lattialla ja liike saattaa olla hyvin ”Bambimaista”. Vaikeimmillaan koiran saattaa olla vaikea hallita liikkeitään mm. portaissa, koira astuu ranteillaan, jotka lähes laahaavat maata. Kävely on hyvin huojuvaa ja koordinoimatonta.

SAN:n periytyminen tapahtuu nartun kautta ja periytyminen tapahtuu nartun mitokondriossa. Sairastuneiden pentujen isät eivät siis ole sairauden aiheuttajia ja mutaatiota kantavan nartun pojat ja työtöt voivat sairastua samalla todennäköisyydellä, mutta vain tyttäret voivat periä mutaatiota. Samanlinjan uroksia voi siis käyttää jalostukseen, koska ne eivät voi periä sairautta, vaikka ovat mutaation kantajia.

SAN on pystytty rajaamaan tiettyyn narttulinjaan Ruotsissa. Rotujärjestön suositus on, että jalostukseen ei käytettäisi narttuja, joiden sukutaulussa esiintyy jokin tuon linjan narttuista.

Epilepsia

Kultaistennoutajilla esiintyy jonkin verran epilepsiaa, mutta lukumääriä ei ole tilastoitu. Epilepsia on koirien yleisin neurologinen sairaus. Epilepsia on aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka aiheuttaa säännöllisesti toistuvia kohtauksia. Epilepsiaa esiintyy kahta tyyppiä. Epilepsia voi johtua perinnöllisistä syistä (primääriepilepsia) tai ei-perinnöllisistä (sekundaariepilepsia) syistä, kuten kasvaimet, trauma, infektiot, aineenvaihdunnan häiriöt elimistössä. Epilepsia on parantumaton sairaus, joten koira tarvitsee lääkitystä koko loppuelämänsä ajan. Joskus lääkityksellä saadaan kohtaukset kokonaan loppumaan. Osalle koirista lääkityksestä ei ole apua. Epilepsiatapauksista on hyvä ilmoittaa kasvattajalle. Jalostuksessa tulee välttää sellaisten koirien yhdistämistä, joiden lähisuvussa esiintyy epilepsiaa. Epilepsiaa sairastavaa koira ei tule käyttää jalostukseen.

KoiraNetin kuolinsyytilaston mukaan vuosina 2000 – 2016 on kultaistennoutajia jouduttu lopettamaan hermostollisten syiden vuoksi 17 kpl.

LIHAKSISTON SAIRAUKSIA

Napatyrä (hernia umbilicalis)

Kultaistennoutajilla esiintyy napatyriä, mutta ongelma ei ole yleinen. Yleensä napatyrät ovat pieniä eivätkä vaadi leikkaushoitoa. Napatyriä pidetään synnyntänsä ja perinnöllisenä vikana, joka on yleinen monilla roduilla. Kaikki napatyrät eivät ole perinnöllisiä, mutta perinnöllisten ja ei-perinnöllisten napatyrien erottaminen on erittäin vaikeaa. Mikäli koiralta on leikattu napatyrä, tulisi vakavasti harkita sen jättämistä pois jalostuksesta. Leikkaushoitoa vaativan napatyrän leikkaukset kuuluu kasvattajan korvata kennelliiton ”Sopimus koiran kaupasta” – sopimuksen mukaan.

VIRTSA- JA SUKUPUOLIELIMET

Kivesvika (piilokiveksisyys, kryptorkismi)

Kivesvika voi periä sekä nartun että uroksen puolelta. Oletetaan, että kivesvika on yhteen geenipariin sitoutunut resessiivisesti periytyvä ominaisuus, joskin periytymismekanismiin ei edelleenkään ole saatu varmuutta. Meneillään olevassa tutkimuksessa selvitetään asiaa. Normaalisti kiven tulisi olla lopullisilla paikoillaan luovutusässä. Kivekset voivat laskeutua 8-9 viikkoisesta jopa vuoden ikäiseen asti. Uroksilla tavataan myös ns. hissikivestä, jolloin kives liikkuu nivuskanavan ja kivespussin välillä. Kivesvikaista koira ei saa käyttää jalostukseen. Kivesvikaisen koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä Suomen Kennelliitossa eikä sitä arvostella virallisissa näyttelyissä.

Kivesvikaisuus kuuluu korvattaviin vikoihin kennelliiton ”Sopimus koiran kaupasta” -sopimuksen mukaan. Kivesvikaisuus todetaan joko eläinlääkärin tai kasvattajan itsensä toimesta viimeistään silloin kun koira täyttää vuoden tai jos vika todetaan myöhemmin niin 30 päivän kuluessa toteamisesta. Korvaussumma on 1/3 koiran kauppahinnasta sopimuksen mukaan.

Ektooppinen ureter (märkäpentu, pissapentu, Ectopic ureter (EU))

Ektooppinen ureter tarkoittaa virtsanjohtimen synnyntänsä epämuodostumiin kuuluvia poikkeavuuksia virtsanjohtimien laskeutumiskohdassa. Virtsanjohtimista molemmat tai toinen ohittavat rakon, ja kiinnittyvät virtsaputkeen laskeutumiskohdassa.

Oireina on virtsantiputtelu, myös toistuvat virtsatieinfektiot voivat olla seurausta virtsateiden epänormaalista rakenteesta.

Epämuodostumat ovat yleisempiä nartuilla. Pikkupentu on yleensä kokoajan märkä koko takajalkojensa alueelta.

Periytyvyydestä ei ole tietoa, vaan epäillään, että kysymyksessä on useamman geenin aiheuttama vika. Kromosomi, joka muodostaa virtsaelimet, koostuu noin kuudesta eri geenistä ja epämuodostumat ilmaantuvat vasta kun pentu on perinyt neljä tai viisi viallista geeniä. Tämä selittää sen miksi vika esiintyy eri vakavuus-asteisena ja eri muodoissa. Vika voi olla virtsanjohtimissa, munuaisissa, virtsarakossa tai kaikissa kolmessa edellä mainitussa. Polygeenisyydestä johtuen on mahdotonta ennakoita tietää montako, jos yhtään, viallista geeniä narttu tai uros kantaa, ennen kuin vika ilmenee jälkeläisissä. Sama uros tai narttu saattaa jonkun toisen kanssa astutettuna tuottaa aivan normaalin pentueen.

Lievemmissä tapauksissa leikkaushoidolla voidaan saada epämuodostuma korjattua, mutta onnistumisprosentti on tämän hetkisen tiedon mukaan 50/50.

HAMMASPUUTOKSET, PARENTAVIAT

Ensimmäisten elinviikkojen aikana pennuille kasvaa maitohampaat, joita on yhteensä 28. Välihampaita ei pentupurennassa ole lainkaan ja ensimmäinen pysyvä välihammas puhkeaa noin 4-5 kk:n iässä. Pennun purennasta on vaikea tietää, minkälainen aikuisen koiran purenta tulee olemaan. Myös leukaluiden pituus ja leveys kasvavat eri tahtiin. Monesti tasa- tai alapurentainen pentu on aikuisena normaalipurentainen, kun taas yläpurentainen on sellainen aikuisenakin. On suotavaa, että mikäli koiralla on hammaspuutoksia, yhdistelmän toisella osapuolella olisi täydellinen hampaisto. On suotavaa, että mikäli koiralla on kapea alaleuka, yhdistelmän toisella osapuolella on normaalisti kehittynyt alaleuka.

Kaupan osapuolet ovat käyneet läpi edellä olevan listan. Mikäli koiran kaupanteon jälkeen ilmenee sairauksia, ostaja sitoutuu ilmoittamaan niistä myyjälle mahdollisimman pian, viimeistään ennen koiran lopettamista, ellei koiran elossa pitäminen aiheuta koiralle kohtuutonta kärsimystä. Lisätietoja tässä liitteessä kuvatuista sairauksista on kultaistennoutajien jalostuksen tavoiteohjelmassa.

PAIKKA JA AIKA _____

Myyjä

Ostaja